

# הלכות סוכה תרכוז-תרכה

## רצג

אם הם מופלגין ממנו ארבעה מפרחים אינן במלין אצלו ופוסלין את הסוכה<sup>101</sup> כדון סכך פסול<sup>102</sup> ועל דרך שיתבאר בס"ת תרל"ב<sup>103</sup>.

ומכל מקום אע"פ שסכך פסול אינו פוסל את הסוכה אלא אם כן יש בו ארבעה מפרחים אבל אם אין בו ארבעה מפרחים מותר אפילו לישב תחתיו<sup>104</sup> אע"פ יש לזהר שלא להרחיק נויי הסוכה מן הסכך ארבעה מפרחים<sup>105</sup> אע"פ שאין בהן ארבעה מפרחים<sup>106</sup> גזירה שמה יהיה בהן ארבעה מפרחים שאו אסור לישב תחתיהן<sup>107</sup>:

ז וכל זה בנויי הסוכה אבל אם פירס תחת הסכך דבר שאינו נוי לסוכה יתבאר בסמ"ן תרכ"ט<sup>108</sup> ע"ש:

### תרכ"ח דיני סוכה שתחת סוכה וכו' מ' סעיפים:

**א** סוכה שעל גבי סוכה<sup>109</sup> שסככה של התחונה היא קרקעיתה של עליונה<sup>110</sup> אם יש בין סכך התחתון לסכך העליון עשרה מפרחים<sup>111</sup> שהוא שיעור הכשר גובה הסוכה<sup>112</sup> כמו שיתבאר בסמ"ן תרל"ג<sup>113</sup> ויכול להשתמש בעליונה בכרים וכסתות<sup>114</sup> ולא תפול בסוכה התחתונה העליונה כשרה והתחתונה פסולה שנאמר<sup>115</sup> בסכת תשבו וגו' חסר וא"ו שניה משמע סוכה אחת ולא תחת שני סככים<sup>116</sup>.

אבל אם אינו יכול להשתמש בכרים וכסתות בעליונה אפילו ע"י הדחק<sup>117</sup> כיון שהעליונה אינה ראויה כלל אפילו לדירת ארעיי<sup>118</sup> שהרי אפילו ע"י הדחק אינו יכול להשתמש בה בכרים וכסתות אינה נקראת סוכה כלל<sup>119</sup> ואינה פוסלת את התחתונה משום סוכה שתחת סוכה.

וכן אם העליונה אינה גבוהה עשרה מפרחים<sup>120</sup> או שהמתה מרובה מצילתה<sup>121</sup> אינה נקראת סוכה כלל לפסול את התחתונה:

**ב** לפיכך אם התחתונה היא צלטה מרובה מחמתה כלי צירוף צל סכך העליונה או היא כשרה ככל ענין אפילו אם סכך העליונה גבוה יותר מעשרים אמה<sup>122</sup> מקרקעית התחתונה<sup>123</sup> ואע"פ שסכך העליונה הוא פסול לסוכה התחתונה מפני שהוא למעלה מעשרים אמה ונמצא שסכך פסול מיצל על התחתונה וכובר נתבאר בסמ"ן תרכ"ו<sup>124</sup> שכל

ח סמ"ן זה בשו"ע לא הגיע לדינו, וראה מור וש"ע שם ס"ח.  
ו רב דיני בגמרא שם, בשם אמרי בנימין. מור וש"ע שם.  
ז וקרא כג. מב. ברייתא מ. ב.  
ח רב נחמן בר רביהק שם. ר"ח שם ע"ג. לבוש ס"ה תרכ"ו ס"א.  
ט גמרא ג' א אלוהא דתיק. מור וש"ע שם.  
י ראה ר"ן (ה, רע"א). ב"י מו"ח סוכה. לבוש ס"א. מ"ז סק"א.  
יא ראה רש"י ג' א ד"ה ומשני. לבוש שם.  
יב שמואל שם. מור וש"ע שם.  
יג גמרא שם.  
יד ד"ה בתוס' מ, ב ד"ה הא, ובמדיכ"י רמזו תשלה. תב"ס פ"ה סוף ה"ב. לפירוש הבכפ משנה שם. מור וש"ע ס"א.  
טו לבוש ס"א. וראה גם רש"י י' א סוף דבור הא'.  
טז ד"עה הא' דלעיל שם ס"ג.

מו רב הסדא ורב בר רב הונא בגמרא ג, ה תב"ס פ"ה ד"ה, רא"ש פ"א סי' יח. מור וש"ע ס"ד.  
מז רא"ש פ"א סי' מו. ר"ן (ה, ב) ד"ה ולענין, וראה לקמן בסוף הסעיף שגמ"ל לא יאמר (מדינא) אלא לישב תחתיהן.  
מח שו"ע ס"א.  
מט ראה שו"ע שם.  
נ נותרו"ל ה"ל סוכה (ע' שמו). רמ"א ס"ד.  
נא מ"א סק"ד.  
נב ש"ז סק"ה.  
נג סו"ס סמ"ן זה בשו"ע לא הגיע לדינו, וראה ב' הדעות בשו"ע ס"ט.

### סיומן תרכ"ח

א חשנה מ, ב. מור וש"ע ס"א.  
ב רש"י י' א ד"ה שתיהן ד"ה וקיימא.  
ג שמואל בגמרא ג' א. רא"ש פ"א סי' מו. מור וש"ע שם.  
ד גמרא שם במעטא דשמואל.

## הלכות סוכת תרבה

סכך פסול פוסל סכך כשר שתחתיו אעפ"כ התחתונה כשרה אפילו אם סכך העליון צלחה מרובה מחמתה<sup>11</sup> שלא אמרו שסכך פסול פוסל סכך כשר שתחתיו אלא בסכך שפיסולו הוא מחמת עצמו כגון מחובר או דבר שראוי לקבל מומאה אבל סכך שכשר מחמת עצמו אלא שדבר אחר גורם לו לפסול כגון שמונח למעלה מעשרים אמה אינו פוסל סכך כשר שתחתיו<sup>12</sup> כיון שהוא בעצמו ראוי לסיכך בסוכה שתחתיו<sup>13</sup>:

ג. אבל אם התחתונה אין צלחה מרובה מחמתה אלא ע"י צירוף צל סכך העליונה אם סכך העליונה הוא למעלה מעשרים אמה מקרקעת התחתונה התחתונה פסולה<sup>14</sup> שאין סכך פסול מצטרף לסכך כשר להשלים לכשיעוד:

ד. העושה סוכתו בראש העגלה או בראש הספינה<sup>15</sup> אם אינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה פסולה<sup>16</sup> והיושב בה אפילו בשעה שאין שם רוח כלל<sup>17</sup> לא יצא ידי חובתו לפי שאינה דירה כלל<sup>18</sup> אבל אם יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה אעפ"כ שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דים כשרה<sup>19</sup> והיושב בה אפילו בשעה שהספינה מהלכת<sup>20</sup> יוצא ידי חובתו שהסוכה אינה צריכה להיות דירת קבע (שתהא ראויה לימים הרבה) אלא דירת עראי<sup>21</sup>:

ה. העושה סוכתו בראש הגמל או בראש האילן<sup>22</sup> שראש האילן הוא קרקעית סוכתו<sup>23</sup> ועשה שם מחיצות וסיכך על גבהן<sup>24</sup> כשרה ואין עולין לה בשבת ויו"ט<sup>25</sup> שאסור להשתמש בבעלי חיים ובמחומר לקרקע בשבת ויום טוב<sup>26</sup> כמ"ש בסמ"ק של"ג<sup>27</sup> ואין דוחין אפילו שבות של דברי סופרים מפני קיום מצות סוכה מטעם שנתבאר בסמ"ק תקפ"ו<sup>28</sup> ע"ש:

ו. ואפילו אם הסוכה היא על הארץ אלא שהקנים של סכך מסומכין על האילן אסור לנכנס לתוכה בשבת ויו"ט גזירה שמא ישתמש בהסכך שיניח שם הפציון<sup>29</sup> או יתלה בו שום דבר<sup>30</sup> ונמצא משתמש בצדדי האילן<sup>31</sup> דהיינו הסכך שסמוך על האילן נקרא צדדי האילן ואסור להשתמש בו בשבת ויו"ט כמ"ש בס"י של"ו<sup>32</sup>:

ז. כמה דברים אמורים בימים הראשונים שהיו רגילים להשתמש בסכך להניח ולתלות שם הפציה<sup>33</sup> אבל עכשיו שאין רגילין בכך אין חוששין לכך ולפיכך יש להתיר ליבנם לתוכה בשבת ויו"ט<sup>34</sup>.

בגולחמות שם. הובא ב"י סי' תרלד קרוב לסופו. ח"א סק"ה ובלקמן סוף סי', וסי' תרכט ס"יא"ב, שלתכלתה לא יסמך הסכך על דבר הפסול לסכך.  
**לא** משנה שם. מור ושול"ע שם.  
**לב** ר"ן (י, ב) ד"ה נתני' וכו' סוף חסי' ולבוש סי' וצ"ל סק"ג מבצה לך, ב.  
**לג** ס"א (אילוף), וסי' שת סכ"ג (בהמה).  
**לד** סכ"ב. וראה גם לקמן סי' תרט ס"י.  
**לה** דא"ש פ"ב סי' ד, בפירוש רש"י שבת קנ"ד, ב ד"ה שתי, ובפירוש הא' בתוס' שם ד"ה שתי. ח"א סק"ג.  
**לו** מ"מ פ"ד ה"ז.  
**לז** מספקת הנמראה שבת שם. וראה רש"י שם ד"ה דחק.  
**לח** סוף ב.  
**לט** ח"א שם, ממשנעות הנ"מ שם. וראה גם תוס' שם.  
**מ** מ"א שם.

יז מ"ו סק"ב. וראה לעיל שם סי', שכ"ה לדעה הב' שם אף בסוכה תחת האילן.  
**יח** ר"ת שם.  
**יט** מרדכי שם.  
**כ** גמרא פ, מוע"ק, ר"ת ורמב"ם שם. מור ושול"ע ס"א.  
**כא** משנה כב, ב. מור ושול"ע ס"ב.  
**כב** גמרא כג, א. מור ושול"ע שם.  
**כג** ראה מ"א סי' תרל סק"ז.  
**כד** רש"י שם ד"ה לא כלום הוא. לבוש ס"ב.  
**כה** ברייתא ונגזר כג, א ובר"ע. מור ושול"ע שם.  
**כו** מ"א סק"ה, ממשנעות הנמראה שם.  
**כז** נגזר שם אליבא דר"ע.  
**כח** משנה כב, ב. מור ושול"ע ס"ג.  
**כט** דש"י שם ד"ה בראש האילן.  
**ל** רש"י שם. ד"ן (י, א) ד"ה נתני' המוכן, בשם הרמב"ן

# הלכות סוכה תרכח-תרכט

## רצה

ומכל מקום לכתחלה אין לסמוך את הסכך על האילן שאין מעמידין את הסכך לכתחלה אלא בדבר הראוי לסכך<sup>100</sup> כמו שיתבאר בס"י תרכ"ט<sup>101</sup> עיין שם הטעם:

ה' ואם ראשי הקנים של הסכך נסמכים על ראש הגמל אפילו בדיעבד פסולה לפי שאין לה קבע שהרי הגמל סופו לילך מכאן ויפול הסכך<sup>102</sup> ולא הכשירו סוכה בראש הגמל אלא אם כן סיכך על גבי מחיצות שעל גבי הגמל<sup>103</sup> שהסוכה מטמלת עם הגמל:

ט' העושה מקצת קרקעית סוכתו ומקצת הפנותיה על ראש האילן ומקצת קרקעיתה ומקצת הפנותיה על דבר אחר<sup>104</sup> וסיכך על גבי הרפנות<sup>105</sup> אם היא עשויה כענין שאם ינטל האילן תשאור היא עומדת על הדבר אחר ולא תפול מותר לעלות לה בשבת ויו"ט<sup>106</sup> בסולם שלא על דרך האילן<sup>107</sup> ואם לאו אין עולין לה בשבת ויו"ט דכיון שסמיכתה על האילן נמצא כשנכנס לתוכה משתמש בצדדי האילן כמו שבארנו למעלה<sup>108</sup>:

## תרכט ממה צריך להיות הסכך וכו' ל"ג סעיפים:

א' אין מסככין אלא בדבר שהוא צומח מן הארץ והוא תלוש מן הקרקע<sup>109</sup> ואינו מקבל טומאה<sup>110</sup> אבל אם אינו צומח מן הארץ אע"פ שאינו מקבל טומאה כגון עורות בהמה שלא נעברו שאינן מקבלין טומאה<sup>111</sup> או עפר<sup>112</sup> או מיני מתכות<sup>113</sup> אע"פ שלא עשה מהן כלים שאינן מקבלין טומאה, וכן כל דבר שראוי לקבל טומאה<sup>114</sup> אע"פ שהוא צומח מן הארץ כגון כל מיני אוכלין<sup>115</sup> אע"פ שלא הוכשרו<sup>116</sup> וכל מיני כלים אפילו של עץ<sup>117</sup> שיש להן בית קבול<sup>118</sup> שהן מקבלין טומאה אין מסככין בהן שנאמר<sup>119</sup> חג הסכת תעשה לך כאשר מנרנך ומוקדך בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר<sup>120</sup> דהיינו קשין<sup>121</sup> או שכולת וקנין<sup>122</sup> שאוספם אורחן מן הגורן והיקב ומהן וכיוצא בהן שצומחין מן הארץ ואינו מקבל טומאה תעשה לך סוכות<sup>123</sup> ולא מדברים אחרים<sup>124</sup>:

ב' כל דבר שהיה ראוי לקבל טומאה שעה אחת אע"פ שאחר כך נטהר מלקבל טומאה כגון כלים שגשברו ואין בשבריהן כשיעור הראוי לקבלת טומאה<sup>125</sup> וכן מטלניות שבלו

מא ח"א ס"י תרכט סק"ט.  
מב סק"ף יא.

מג ע"פ ד"ן י' (א) ד"ה תנ"י המוקד, במש הרב"ד  
בתשנות שם (לענין כתיב המנחה). ח"א ס"י חרל  
סק"ד.

מד כרעילי ס"ה.

מה דש"י כ"ב, ב ד"ה שתים. מור וש"ע ס"ג.

מו ד"ן (א, א) ד"ה שתים (ובדלעיל ס"ה).

מז משנה כג, רע"א. מור וש"ע שם.

מח שזה אמור, בדלעיל ס"י שלו ס"ז וש"ג.

מט סק"ף ו'.

### סימן תרכט

א יתבאר לקמן ס"כ.

ב תשנה יא, א. מור וש"ע ס"א.

ג רש"י שם ד"ה ואין, מור וש"ע שם.

ד ד"ן (ב, ב) ד"ה תנ"י. רח"א ס"א.

ה רמב"ם פ"ה ה"ב, מור וש"ע שם.

ו תשנה שם (שהוא מקבל טומאה). מ"ז ס"ק ב (רא"י).  
מ"א ס"ק יא (אפילו החדש שהדעו שלא נצטנאו). וראה

גם לקמן ס"ז וש"ג.

ז ברייתא י"ג, ב כת"ק. רמב"ם פ"ה ה"ג רא"ש פ"א ס"י  
כז. מור וש"ע ס"ט.

ח רש"י ג', ב ד"ה ונסלין (בדלקנין ס"ט). לפירוש דתוס'  
שם ד"ה ידקות (דמיוני שלא הוכשרו). תוס' ירי"ד שם.  
ט רמב"ם שם ה"ב. לבוש ס"ב.

י משא"כ פשוטי כלי עץ, שאם הם רחבים קצת נאמרו וכן  
מנרנך (בדלקנין ס"ד וש"ג), ואם אינם רחבים לא  
נאמרו אף מנרנך (מ"ז סק"ה. מ"א סק"א. ובדלקנין ס"ג).  
יא דברים מן, ג.

יב רבי יוחנן בגמרא י"ב, א. לבוש ס"א.

יג רש"י שם ד"ה פסולת.

יד ברש"י שם: ואושכחות ריקנים. וכ"ה בפ"ז ס"ק א. ואולי  
צ"ל כן גם כאן.

טו רש"י ד"ה י"ג, א ד"ה ואמר מ"ר.

טז ראה פירוש חכ"ד ע' 95.

יז גמרא מן, א. רמב"ם פ"ה ה"ב. מור וש"ע ס"ב.